

Enkäten Hälsa i skolan 2023

Rapport över Karlebys resultat

Bild: www.thl.fi/halsaiskolan

Innehåll

Enkäten Hälsa i skolan	3
Nöjdhet med livet och hobbyer	4
Nöjdhet med livet.....	4
Hobbyer	5
Upplevd hälsa, levnadsvanor och beroende	6
Upplevd hälsa	6
Fysisk aktivitet	8
Matvanor	10
Sömn.....	11
Rusmedel	12
Internetanvändning.....	14
Psykiskt välbefinnande, sociala relationer och delaktighet	15
Skoltrötthet	15
Ångest och humörsvängningar.....	16
Ensamhet och gemenskaplighet	18
Familijs dagliga liv.....	19
Trygg uppväxtmiljö	20
Våld och mobbning.....	20
Får hjälp.....	22
Sammanställning	25

Enkäten Hälsa i skolan

Enkäten Hälsa i skolan genomförs vartannat år av Institutet för hälsa och välfärd (THL). Genom enkäten samlas det in kommunspecifik information om barns och ungas välbefinnande, hälsa, skolgång och studier samt tillgång till hjälp. Resultaten kan utnyttjas som en del av planeringen av verksamheten och beslutsfattandet i staden. Resultaten av enkäten 2023 publicerades 21.9.2023.

Resultaten finns att tillgå i resultattjänsten: www.thl.fi/halsaiskolan/resultat

I den här rapporten presenteras Karlebybarns och -ungas hälsa och välbefinnande på basis av enkäten Hälsa i skolan. I rapporten granskas centrala indikatorer som beskriver barns och ungas välmående och hälsa. Uppgifterna i den här rapporten har plockats från THL:s resultattjänst i oktober 2023. Rapporten har utarbetats i utifrån resultatrapporten som utarbetats av Mellersta Österbottens välfärdsområde Soite.

I Karleby har enkäten besvarats av elever i årskurs 4 och 5 samt 8 och 9 i den grundläggande utbildningen och studerande i årskurs 1 och 2 i gymnasiet och inom yrkesutbildningen. Av tabell 1 framgår noggrannare svarsantal enligt studienivå. Svarsantalet varierar från fråga till fråga. Svarsantalet var bra förutom i fråga om yrkesläroanstalten.

Tabell 1. Antalet svar på enkäten Hälsa i skolan 2023 i Karleby enligt studienivå och jämförelse med motsvarande siffror från 2021.

Studienivå	Antalet svar 2021	Täckning 2021, %	Antalet svar 2023	Täckning 2023, %
Grundläggande utbildningen, årskurs 4 och 5	1 060	84 %	1 038	80 %
Grundläggande utbildningen, årskurs 8 och 9	953	80 %	890	70 %
Gymnasiet, årskurs 1 och 2	412	65 %	389	68 %
Yrkesläroanstalten, årskurs 1 och 2	519	—	354	31 %

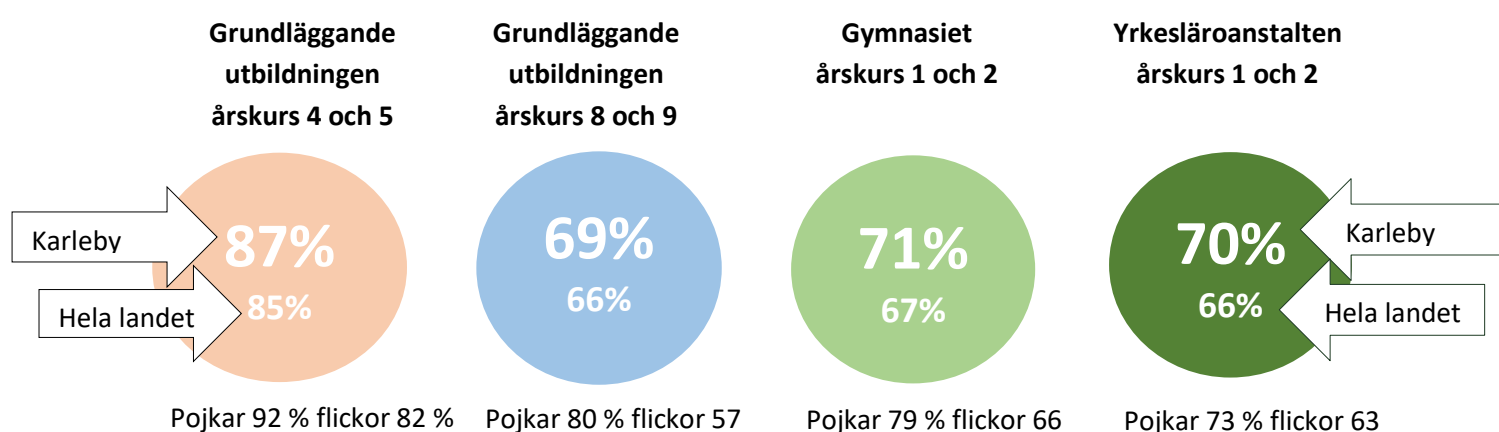
Nöjdhet med livet och hobbyer

Nöjdhet med livet

Hur nöjda barn och unga är med sitt liv är individuellt och den påverkas av många faktorer. Bland barn och unga kan t.ex. skolgång och studier, hobbyer och vänner, trygg familj samt bostadsområde och möjlighet att påverka det egna livet öka på hur nöjda de är med livet.

De flesta barn och unga i Karleby är nöjda med sitt liv just nu (Figur 1). Av eleverna i de lägre årskurserna är 87 procent (hela landet 85 %) mycket eller ganska nöjda med sitt liv, 69 procent i de högre årskurserna (hela landet 66 %), 71 procent av de studerande i gymnasiet (hela landet 67 %) och 70 procent av de studerande vid yrkesläroanstalten (hela landet 66 %). På alla studienivåer är andelen som är nöjda med sitt liv är något högre i Karleby än i hela landet (Figur 1). På alla studienivåer är pojkar nöjda med sitt liv än flickor. Andelen som är nöjda med sitt liv har minskat på alla studienivåer under de senaste sex åren (Tabell 1).

Figur 1. Nöjdhet med livet i Karleby och i hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

Tabell 1. Nöjdhet med livet i Karleby 2017, 2019, 2021 och 2023

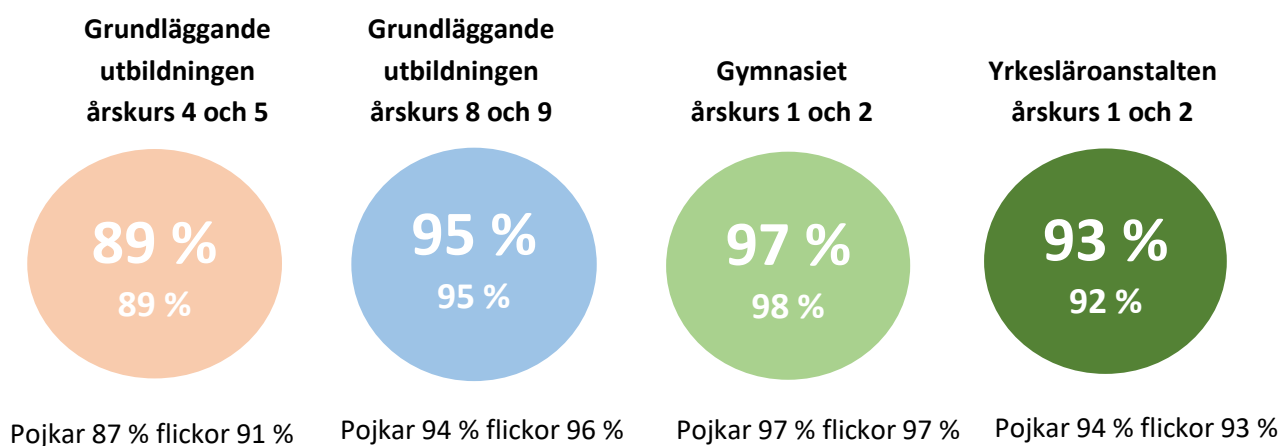
	2017	2019	2021	2023
Grundläggande utbildningen, åk 4 och 5	90 %	92 %	88 %	87 %
Grundläggande utbildningen, åk 8 och 9	76 %	77 %	68 %	69 %
Gymnasiet	77 %	72 %	68 %	71 %
Yrkesläroanstalten	76 %	79 %	70 %	70 %

Hobbyer

Hobbyer är en viktig del av barns och ungas fritid. Hobbyer har stor betydelse för barn t.ex. tack vare den glädje som meningsfull sysselsättning och att få nya kompisar medför. Att ha en hobby är en viktig resurs i det dagliga livet och ger innehåll i barnets liv.

De flesta barn och unga i Karleby utövar någon hobby minst en dag i veckan (Figur 2). 89 procent (hela landet 89 %) av eleverna i de lägre årskurserna har en hobby minst en dag i veckan. 95 procent (hela landet 95 %) av eleverna i de högre årskurserna har en hobby minst en dag i veckan medan andelen är 97 procent (hela landet 98 %) i gymnasiet och 93 procent (hela landet 92 %) vid yrkesläroanstalten. Andelarna är ungefär lika stora som i landet i genomsnitt och de har hållits på nästan samma nivå som 2019. Det finns inte stora skillnader mellan andelen pojkar och flickor.

Figur 2. Utövar någon hobby minst en dag i veckan i Karleby och i hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

Tabell 2. Utövar någon hobby minst en dag i veckan i Karleby 2019, 2021 och 2023

	2019	2021	2023
Grundläggande utbildningen, årskurs 4 och 5	88 %	90 %	89 %
Grundläggande utbildningen, årskurs 8 och 9	96 %	96 %	95 %
Gymnasiet	97 %	99 %	97 %
Yrkesläroanstalten	92 %	90 %	93 %

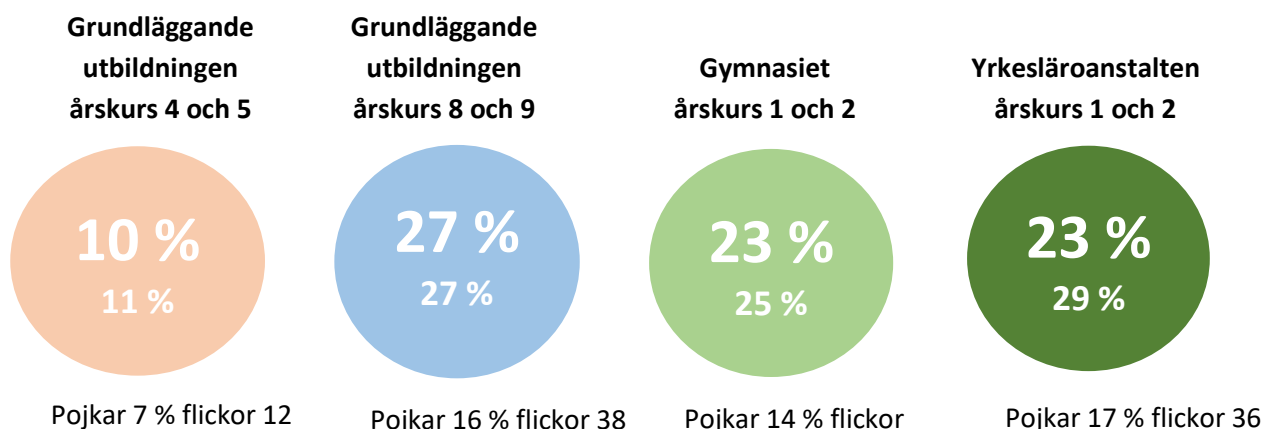
Upplevd hälsa, levnadsvanor och beroende

Upplevd hälsa

Egen bedömning av det allmänna hälsotillståndet, dvs. den upplevda hälsan används i många undersökningar som indikator för hälsa. Med upplevd hälsa avses upplevelsen av det egna allmänna hälsotillståndet som uppgetts av en person.

I Karleby upplever 10 procent (hela landet 11 %) av eleverna i de lägre årskurserna, 27 procent (hela landet 27 %) av eleverna i de högre årskurserna, 23 procent (hela landet 25 %) av de studerande i gymnasiet och 23 procent (hela landet 29 %) av de studerande vid yrkesläroanstalten att deras hälsotillstånd är medelmåttigt eller dåligt (Figur 3). Andelarna är ungefär lika stora som i hela landet i genomsnitt på alla studienivåer utom vid yrkesläroanstalten där andelen är mindre än i hela landet i genomsnitt. I fråga om yrkesläroanstalten måste man dock beakta den låga svarprocenten, vilken kan påverka resultatet. Andelen har blivit större i fråga om eleverna i de högre årskurserna och de studerande i gymnasiet från 2017. På alla studienivåer upplever flickor oftare än pojkar att det egna hälsotillståndet är dåligt. Skillnaderna är stora särskilt bland eleverna i de högre årskurserna och de studerande i gymnasiet och vid yrkesläroanstalten. Exempelvis 16 procent av pojkarna i de högre årskurserna upplever att deras hälsotillstånd är gott, medelmåttligt eller dåligt medan flickornas andel är 38 procent.

Figur 3. Upplever hälsotillståndet medelmåttligt eller dåligt i Karleby och hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

Tabell 3. Upplever hälsotillståndet medelmåttligt eller dåligt i Karleby 2017, 2019, 2021 och 2023.

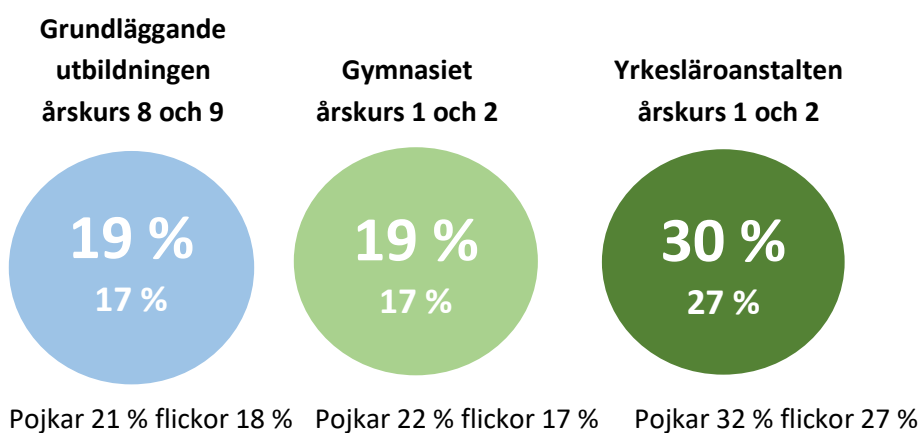
	2017	2019	2021	2023
Grundläggande utbildningen, årskurs 4 och 5	7 %	9 %	9 %	10 %
Grundläggande utbildningen, årskurs 8 och 9	21 %	19 %	25 %	27 %
Gymnasiet	16 %	23 %	29 %	23 %
Yrkesläroanstalten	23 %	25 %	26 %	23 %

Övervikt

ISO-BMI kan fastställas med hjälp av 2–18-åriga barns och ungas längd och vikt. ISO-BMI visar det kroppsmasseindex som barnet eller den unga kommer att ha som vuxen om viktutvecklingen fortsätter på samma sätt under tillväxten. Med siffran kan man fastställa övervikt (ISO-BMI över 25), fetma (ISO-BMI över 30) och svår fetma (ISO-BMI över 35) hos barn och unga.¹

I Karleby har 19 procent (hela landet 17 %) av eleverna i de högre årskurserna, 19 procent (hela landet 17 %) av de studerande i gymnasiet och 30 procent (hela landet 27 %) av de studerande vid yrkesläroanstalten övervikt (Figur 4). Andelarna är något större än i landet i genomsnitt på alla studienivåer. Pojkarnas andel är större än flickornas (Figur 4). Man kan se att andelen har ökat på alla studienivåer under de senaste sex åren (Tabell 4).

Figur 4. Övervikt i Karleby och i hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

Tabell 4. Övervikt i Karleby 2017, 2019, 2021 och 2023.

	2017	2019	2021	2023
Grundläggande utbildningen, årskurs 8 och 9	17 %	17 %	19 %	19 %
Gymnasiet	14 %	15 %	16 %	19 %
Yrkesläroanstalten	22 %	26 %	28 %	30 %

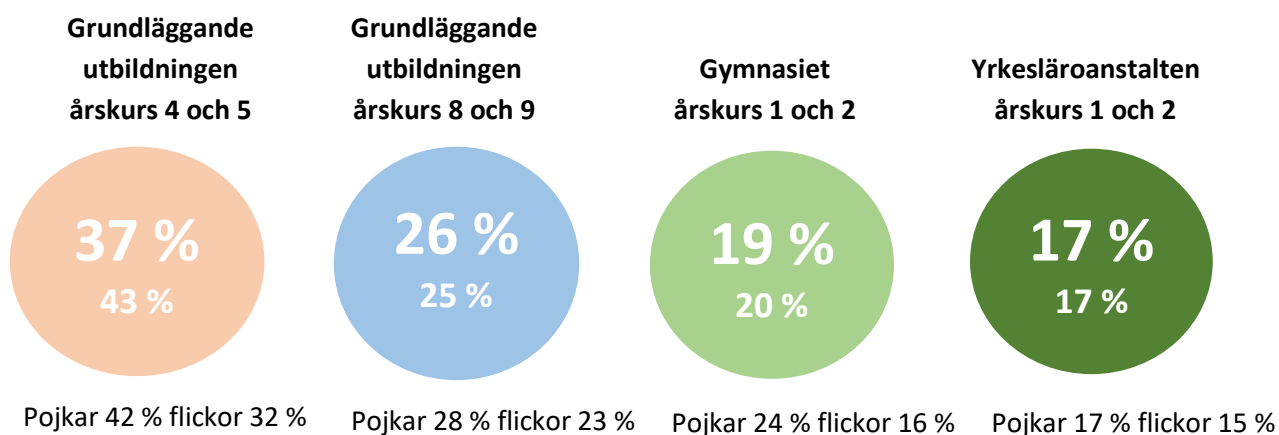
¹ Tarnanen K, Komulainen J och Kukkonen-Harjula K. Fetma hos barn och unga. Finska Läkarföreningen Duodecim. <https://www.kaypahoito.fi/sv/khr00049>

Fysisk aktivitet

Det är viktigt att barn och unga är fysiskt aktiva i tidig ålder bl.a. för utvecklingen av barnets skelett och motoriska färdigheter. Fysisk aktivitet hjälper barnet att bli mer tålig och skicklig. Bland unga är fysisk aktivitet också viktigt på grund av den sociala aspekten.² För alla barn och unga i åldern 7–17 år rekommenderas minst 60 minuter mångsidig, rask och ansträngande motion per dag på ett sätt som är lämpligt för individen, med beaktande av hens ålder. Långa stunder av stillasittande bör undvikas.³

I Karleby anger 37 procent (hela landet 43 %) av eleverna i de lägre årskurserna, 26 procent (hela landet 25 %) eleverna i de högre årskurserna, 19 procent (hela landet 20 %) av de studerande i gymnasiet och 17 procent (hela landet 17 %) av de studerande vid yrkesläroanstalten att de rör på sig minst en timme varje dag. Andelarna är något mindre i de lägre årskurserna och gymnasiet än i hela landet i genomsnitt, medan andelarna i de högre årskurserna och vid yrkesläroanstalten är på ungefär på samma nivå som i hela landet i genomsnitt (Figur 5). Pojkar rör på sig i minst en timme varje dag oftare än flickor på alla studienivåer (Figur 5). I de lägre årskurserna och i gymnasiet har andelarna varierat under de senaste sex åren. I de högre årskurserna och vid yrkesläroanstalten har andelarna ökat (Figur 12).

Figur 5. Rör på sig minst en timme varje dag i Karleby och i hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

Tabell 5. Rör sig minst en timme varje dag i Karleby 2017, 2019, 2021 och 2023.

	2017	2019	2021	2023
Grundläggande utbildningen, årskurs 4 och 5	42 %	32 %	45 %	37 %
Grundläggande utbildningen, årskurs 8 och 9	16 %	22 %	24 %	26 %
Gymnasiet	19 %	15 %	16 %	19 %
Yrkesläroanstalten	10 %	13 %	14 %	17 %

² UKK-institutet. Liikunta vaikuttaa lapsen ja nuoren kehitykseen.

<https://ukkinstituutti.fi/liikkuminen/liikkumisen-vaikutukset/liikunta-ja-lapsen-ja-nuoren-kehittyminen/>

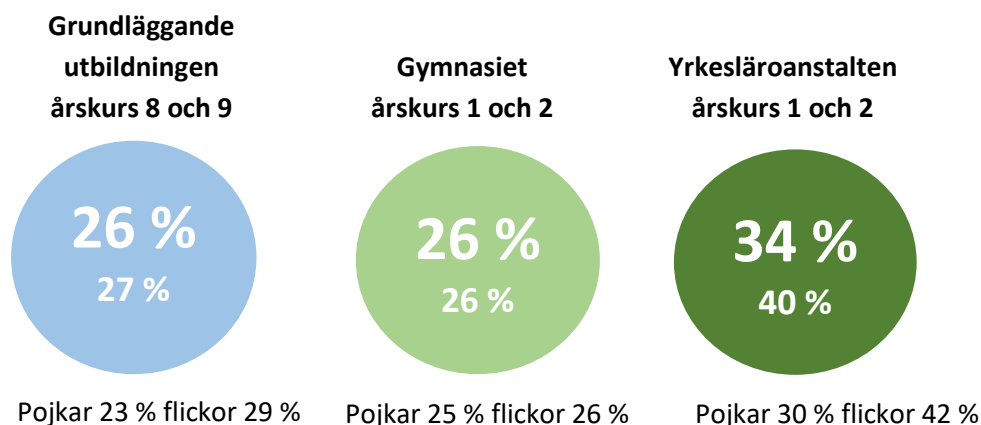
³ UKK-institutet. Rekommendation om fysisk aktivitet för barn och unga i åldern 7–17 år. 2021. 2021

Undervisnings- och kulturministeriets publikationer 2021:50.

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/163673/OKM_2021_50.pdf?sequence=4&isAllowed=y

I Karleby tränar 26 procent (hela landet 27 %) av eleverna i de högre årskurserna, 26 procent (hela landet 26 %) av de studerande i gymnasiet och 34 procent (hela landet 40 %) av de studerande vid yrkesläroanstalten på sin fritid i högst 1 timme varje vecka så att de blir andfådda (Figur 1). I gymnasiet och i de högre årskurserna överensstämmer andelarna med och de är ungefär lika stora som i hela landet i genomsnitt (Figur 6). Andelarna är lägre än i hela landet i genomsnitt i fråga om de studerande vid yrkesläroanstalten. Flickornas andelar är i regel större än pojkarnas (Figur 6). Andelarna har varierat på alla studienivåer under de senaste sex åren (Tabell 6).

Figur 6. Utövar motion som ger andfåddhet i högst en timme per vecka i Karleby och i hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

Tabell 6. Utövar motion på fritiden som ger andfåddhet i högst en timme per vecka i Karleby 2017, 2019, 2021 och 2023.

	2017	2019	2021	2023
Grundläggande utbildningen, årskurs 8 och 9	23 %	29 %	23 %	26 %
Gymnasiet	22 %	27 %	27 %	26 %
Yrkesläroanstalten	38 %	43 %	43 %	34 %

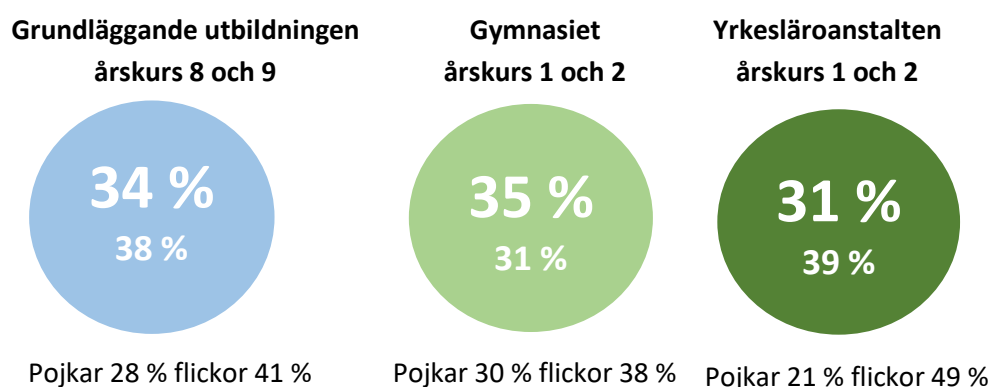
Matvanor

Regelbunden måltidsrytm, mångsidig kost och grönsaker, frukter och bär utgör grunden för sunda matvanor såväl för barn som för vuxna. Förutom grönsaker är det viktigt att se till att kosten består av mjuka fetter, goda proteinkällor, mjölkprodukter eller motsvarande växtbaserade produkter och fullkornsspannmål. Dessutom är det viktigt att fästa uppmärksamhet vid att intaget av socker, salt och hårda fetter är begränsat och att ett tillräckligt D-vitaminintag tryggas.⁴

Skolbispisning främjar elevernas fysiska hälsa och studieförmåga, men det har också en didaktisk och pedagogisk uppgift. Skolelevens och den ungas känsla för mat är förmåga att tänka, mångsidig medvetenhet och kunskap om mat. En ung person som håller på att bli självständig letar efter sin identitet med hjälp av mat- och dryckeskultur.⁵ Skolbispisningen förknippas också med andra levnadsvanor. Rökning, alkoholkonsumtion och ohälsosamma mellanmål är förknippade med att man inte äter skollunch varje dag.⁶

34 procent (hela landet 38 %) av eleverna i de högre årskurserna, 35 procent (hela landet 31 %) av de studerande i gymnasiet och 31 procent (hela landet 39 %) av de studerande vid yrkesläroanstalten i Karleby äter inte skollunch varje dag (Figur 4). Andelarna är mindre bland eleverna i de högre årskurserna och de studerande vid yrkesläroanstalten medan andelen är något större bland de studerande i gymnasiet än i landet i genomsnitt (Figur 7). Flickornas andel är betydligt större än pojkarnas på alla studienivåer (Figur 7). Andelarna har ökat på alla studienivåer under de senaste sex åren. I synnerhet i fråga om de studerande i gymnasiet har andelen ökat nämnvärt (Figur 7).

Figur 7. Äter inte skollunch varje dag i Karleby och i hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

Tabell 7. Äter inte skollunch i Karleby 2017, 2019, 2021 och 2023.

	2017	2019	2021	2023
Grundläggande utbildningen, årskurs 8 och 9	29 %	30 %	31 %	34 %
Gymnasiet	17 %	23 %	30 %	35 %
Yrkesläroanstalten	26 %	29 %	34 %	31 %

⁴ THL. Näringsrekommendationer för barn i lekåldern <https://thl.fi/fi/web/elintavat-ja-ravitsemus/ravitsemus/ravitsemussuosituksset/leikki-ikaiset>

⁵ Livsmedelsverket. Närings- och matrekommendationer. Skolelever. <https://www.ruokavirasto.fi/sv/teman/halsoframjande-kost/narings--och-matrekommendationer/skolelever/>

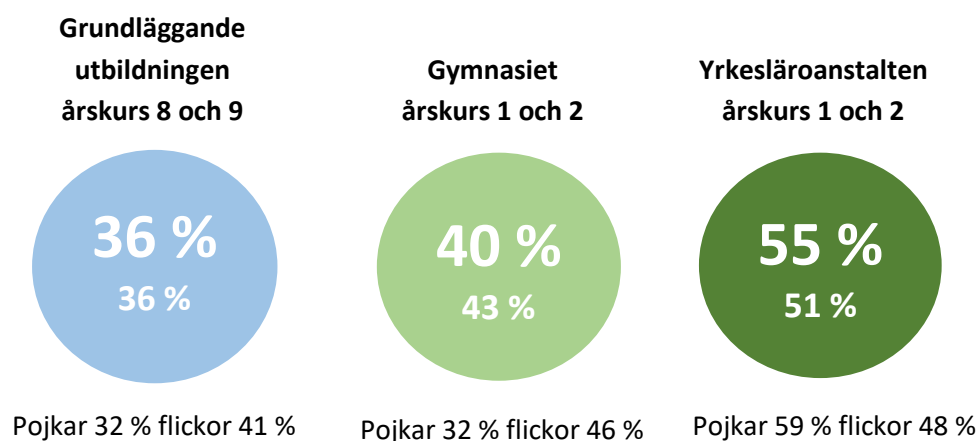
⁶ THL. Koulu- ja oppilaitosruokailu. <https://thl.fi/fi/web/elintavat-ja-ravitsemus/ravitsemus/ruokapalvelut/koulu-ja-oppilaitosruokailu>

Sömn

Människans hjärna behöver sömn, och många av de viktiga aktiviteterna i skolan, så som att koncentrera sig, lära sig nytt och komma i håg saker lyckas bäst om barnet sovit tillräckligt. Sömnen är också grunden för ett balanserat känsloliv, och sömnbrist kan synas som olika beteendestörningar, så som rastlöshet och aggressivitet. Tillväxthormoner utsöndras i sömnen så sömnen behövs också för att växa.⁷

I Karleby sover 36 procent (hela landet 36 %) av eleverna i de högre årskurserna, 40 procent (hela landet 43 %) av de studerande i gymnasiet och 55 procent (hela landet 51 %) av de studerande vid yrkesläroanstalten mindre än 8 timmar på vardagar. Jämfört med genomsnittet i hela landet är andelen något mindre bland de studerande i gymnasiet medan andelen är något större bland de studerande vid yrkesläroanstalten (Figur 8). Flickornas andel är större än pojkarnas i de högre årskurserna och i gymnasiet, men vid yrkesläroanstalten är pojkarnas andel större än flickornas (Figur 8). Andelarna har varierat på alla studienivåer under de senaste sex åren, men är just nu ungefär lika stora som 2017 (Tabell 8).

Figur 8. Sover mindre än 8 timmar i Karleby och i hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

Tabell 8. Sover mindre än 8 timmar på vardagar i Mellersta Österbotten 2017, 2019, 2021 och 2023.

	2017	2019	2021	2023
Grundläggande utbildningen, årskurs 8 och 9	36 %	33 %	40 %	36 %
Gymnasiet	37 %	48 %	50 %	40 %
Yrkesläroanstalten	56 %	54 %	66 %	55 %

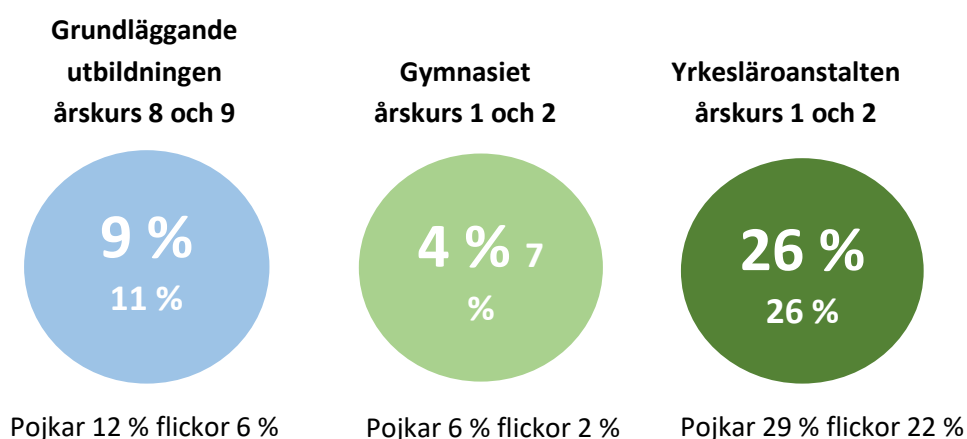
⁷ THL. Skolbarnets sömn i 6-12 års ålder. <https://thl.fi/sv/web/barn-unga-och-familjer/valfard-och-halsa/barnets-somn/skolbarnets-somn-i-6-12-ars-alder>

Rusmedel

Rusmedel är ämnen som påverkar människans psykiska funktioner och används utan medicinskt syfte. Vanligt förekommande rusmedel är alkohol, ämnen som sniffas, droger, samt läkemedel som används i syftet att bli berusad.⁸ Riklig användning av rusmedel försämrar den ungas kognitiva, emotionella och sociala utveckling och utsätter för allvarligt riskbeteende och mentala störningar senare i livet.⁹

I Karleby uppgår 9 procent (hela landet 11 %) av eleverna i de högre årskurserna, 4 procent (hela landet 7 %) av de studerande i gymnasiet och 26 procent (hela landet 26 %) av de studerande vid yrkesläroanstalten att de använder någon tobaksprodukt eller e-cigarett dagligen. Andelarna är ungefär lika stora som i hela landet i genomsnitt (Figur 9). På alla studienivåer är pojkarnas andel är större än flickornas (Figur 9). Andelarna har i regel minskat under de senaste sex åren (Tabell 9).

Figur 9. Använder någon tobaksprodukt eller e-cigarett i Karleby och i hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

Tabell 9. Använder tobaksprodukter eller e-cigarett dagligen i Karleby 2017, 2019, 2021 och 2023.

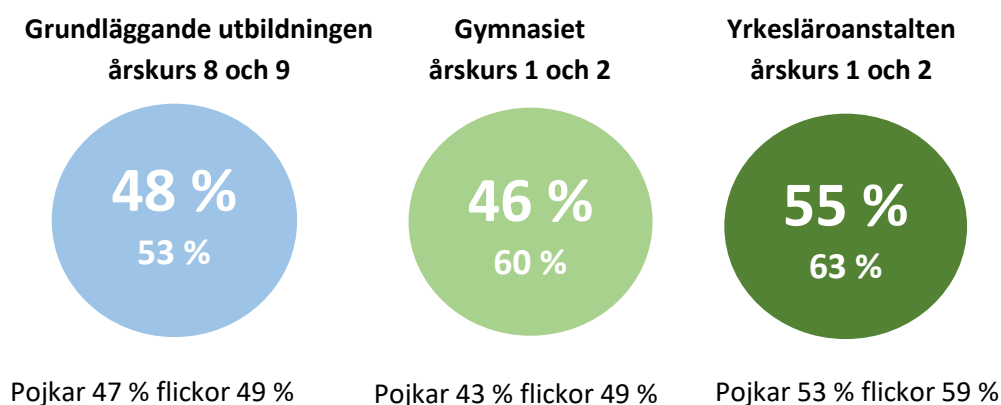
	2017	2019	2021	2023
Grundläggande utbildningen, årskurs 8 och 9	13 %	10 %	6 %	9 %
Gymnasiet	5 %	8 %	5 %	4 %
Yrkesläroanstalten	32 %	28 %	32 %	26 %

⁹ THL. Keskeiset käsitteet. Päihteet. <https://thl.fi/fi/web/alkoholi-tupakka-ja-riippuvuudet/ehkaiseva-paihde-tyo/mita-ehkaiseva-paihde-tyo-on/keskeiset-kasitteet>

I Karleby uppger 4 procent (hela landet 8 %) av eleverna i de högre årskurserna, 3 procent (hela landet 12 %) av de studerande i gymnasiet och 12 procent (hela landet 17 %) av de studerande vid yrkesläroanstalten att de prövat olagliga droger (marijuana, hasch, ecstasy, Subutex, heroin, kokain, amfetamin, LSD, gamma eller andra motsvarande droger) åtminstone en gång. Andelarna har sjunkit på alla studienivåer från 2017.

I Karleby uppskattar 48 procent (hela landet 53 %) av eleverna i de högre årskurserna, 46 procent (hela landet 60 %) av de studerande i gymnasiet och 55 procent (hela landet 63 %) av de studerande vid yrkesläroanstalten att det är ganska eller mycket lätt för jämnåriga att skaffa droger på den egna orten. Andelarna är mindre än i landet i genomsnitt på alla studienivåer. På alla studienivåer är andelen flickor större än andelen pojkar (Figur 10). Andelarna har ökat från 2017 (tabell 10).

Figur 10. Uppskattar att det är lätt att skaffa droger på den egna orten, i Karleby och i hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

Tabell 10. Uppskattar att det är lätt att skaffa droger på den egna orten, i Karleby 2017, 2019, 2021 och 2023.

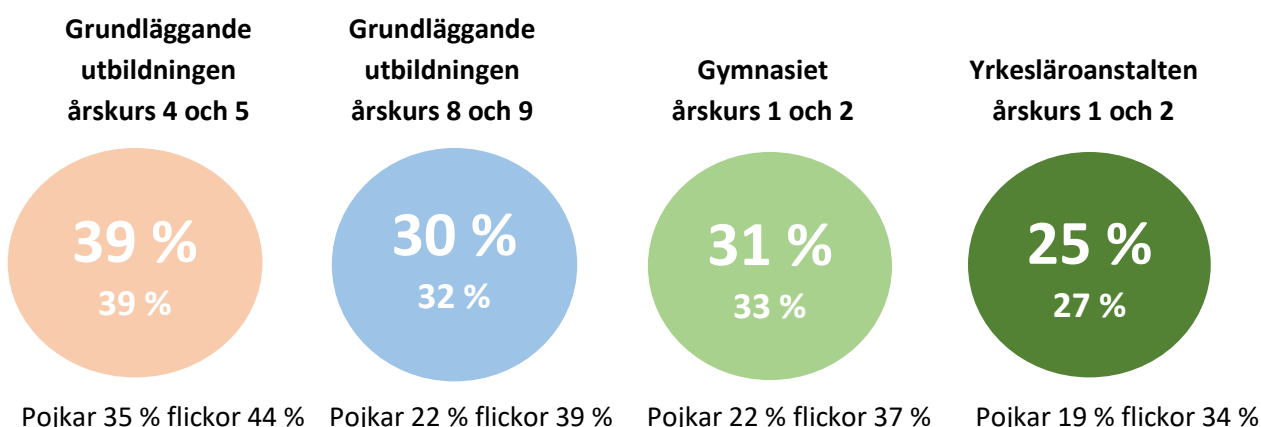
	2017	2019	2021	2023
Grundläggande utbildningen, årskurs 8 och 9	38 %	49 %	42 %	48 %
Gymnasiet	41 %	57 %	51 %	46 %
Yrkesläroanstalten	46 %	61 %	55 %	55 %

Internetanvändning

På nätet är det möjligt att exempelvis lära känna nya människor, sköta dagliga ärenden och söka information. Internetanvändningen medför också problem om människan spenderar för mycket tid på nätet. Internetanvändningen kan anses skadlig om den är överdriven eller tvångsmässig och så intensiv att den orsakar problem på andra områden i livet.¹⁰

I Karleby anger 39 procent (hela landet 39 %) av eleverna i de lägre årskurserna, 30 procent (hela landet 32 %) av eleverna i de högre årskurserna, 32 procent (hela landet 33 %) av de studerande i gymnasiet och 25 procent (hela landet 27 %) av de studerande vid yrkesläroanstalten att de ofta har försökt tillbringa mindre tid på nätet, men inte lyckats (Figur 11). På alla studienivåer är andelarna ungefär lika stora som i hela landet i genomsnitt (Figur 11). På alla studienivåer är flickornas andelar större än pojkarnas (Figur 11). Andelarna har ökat på alla studienivåer under de senaste sex åren (Tabell 11).

Figur 11. Har försökt tillbringa mindre tid på nätet, men inte lyckats, i Karleby och hela landet (Enkäten Hälsa i skolan)

Tabell 11. Har försökt tillbringa mindre tid på nätet, men inte lyckats, i Karleby 2017, 2019, 2021 och 2023

	2017	2019	2021	2023
Grundläggande utbildningen, årskurs 4 och 5	32 %	42 %	36 %	39 %
Grundläggande utbildningen, årskurs 8 och 9	27 %	32 %	25 %	30 %
Gymnasiet	23 %	28 %	33 %	31 %
Yrkesläroanstalten	21 %	28 %	19 %	25 %

¹⁰ Nuortenlinkki. Nettiriippuvuus. <https://nuortenlinkki.fi/tietopiste/tietoartikkelit/internet-ja-some/nettiriippuvuus/>

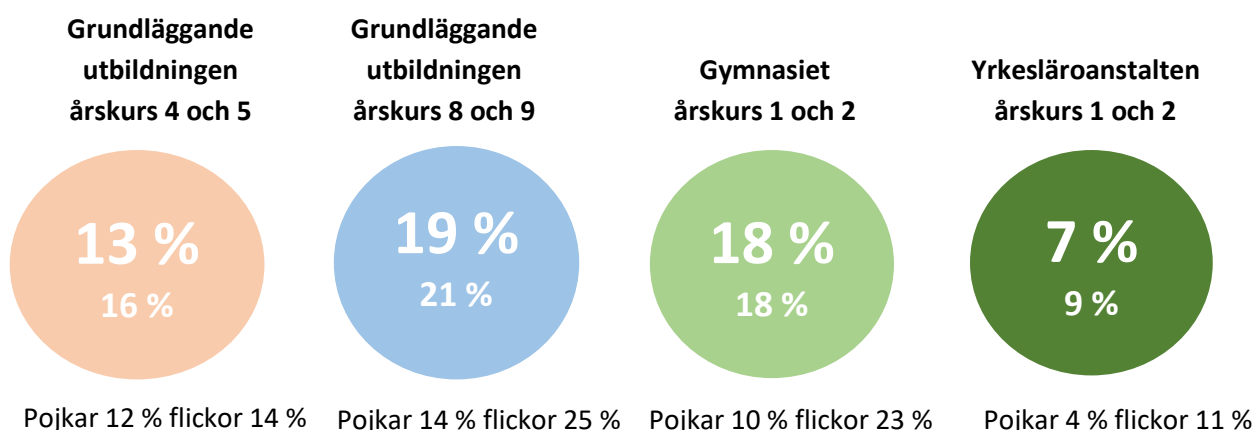
Psyiskt välbefinnande, sociala relationer och delaktighet

Skoltrötthet

Skoltrötthet (studietrötthet) uppstår till följd av ständig stress på grund av skolarbetet eller studierna. Den kan beskrivas utgående från tre faktorer: 1) emotionell trötthet, utmattning som är förknippad med skolarbetet eller studierna, 2) studiernas betydelse minskar, en cynisk eller likgiltig inställning till skolarbetet eller studierna 3) känsla av otillräcklighet som studerande. Dessa faktorer är i vissa mån bestående, men både tröttheten och den cyniska inställningen förutspår en senare känsla av otillräcklighet.¹¹

I Karleby anger 13 procent (hela landet 16 %) av eleverna i de lägre årskurserna, 19 procent (hela landet 21 %) av eleverna i de högre årskurserna, 18 procent (hela landet 18 %) av de studerande i gymnasiet och 7 procent (hela landet 9 %) av de studerande vid yrkesläroanstalten att de upplever skoltrötthet. Andelarna är ungefär lika stora som i hela landet i genomsnitt. På alla studienivåer är flickornas andel klart större än pojkarnas (Figur 12). I de högre årskurserna och i gymnasiet ökade skoltröttheten avsevärt under coronatiden och den har ännu inte återgått till nivån före pandemin (tabell 12).

Figur 12. Upplever skoltrötthet i Karleby och i hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

Tabell 12. Skoltrötthet i Karleby 2017, 2019, 2021 och 2023.

	2017	2019	2021	2023
Grundläggande utbildningen, årskurs 4 och 5	-	-	12 %	13 %
Grundläggande utbildningen, årskurs 8 och 9	13 %	13 %	21 %	19 %
Gymnasiet	13 %	14 %	27 %	18 %
Yrkesläroanstalten	10 %	11 %	7 %	7 %

¹¹ THL. Skoltrötthet. https://sampo.thl.fi/pivot/prod/fi/ktk/ktk1/fact_ktk_ktk1/199256

Ångest och humörsvängningar

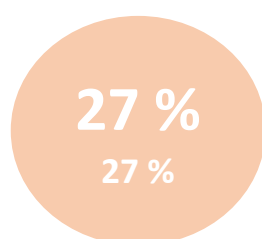
Ångest är ett sinnestillstånd som påminner om rädsla och det är ofta svårt att urskilja orsaken till den. Övergående ångest är normalt. Det handlar om en störning när ångesten orsakar betydande funktionella olägenheter eller lidande.¹²

I Karleby har 27 procent (hela landet 27 %) av eleverna i de lägre årskurserna åtminstone lindrig ångest. Andelen är ungefär den samma som i hela landet i genomsnitt. Flickor upplever ångestsymtom klart oftare än pojkar (Figur 13). Andelarna har ökat från 2021 (tabell 13).

Figur 13. Upplever åtminstone lindriga ångestsymtom.

Grundläggande utbildningen

årskurs 4 och 5

Pojkar 19 % flickor 36 %

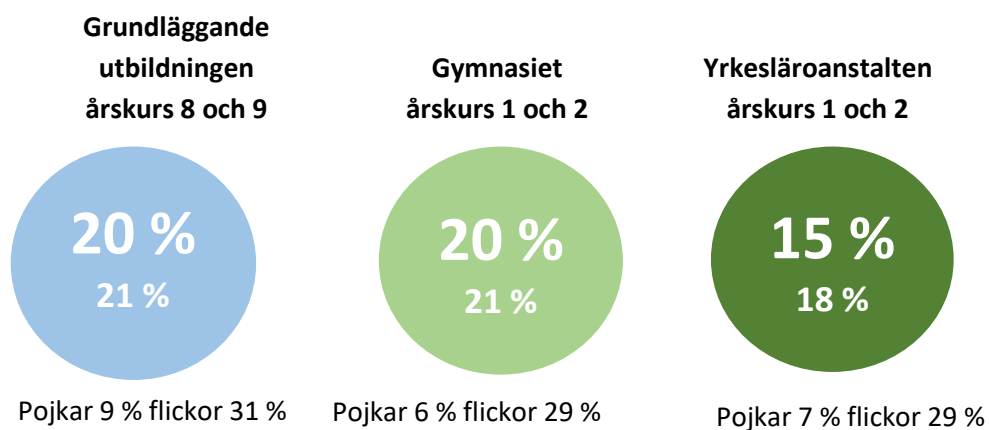
Tabell 13. Upplever åtminstone lindriga ångestsymtom i Karleby 2021 och 2023.

	2021	2023
Grundläggande utbildningen, årskurs 4 och 5	24 %	27 %

¹² Marttunen M ja Von Der Pahlen B. Päihdehäiriöiden kehittymistä voidaan ehkäistä. duo11263. Medicinska tidskriften Duodecim. <https://www.duodecimlehti.fi/duo11263>

20 procent (hela landet 21 %) av eleverna i de högre årskurserna, 20 procent (hela landet 21 %) av de studerande i gymnasiet och 15 procent (hela landet 18 %) av de studerande vid yrkesläroanstalten har måttlig eller svår ångest. Andelarna är ungefär lika stora som i hela landet i genomsnitt. Flickornas andelar är klart större än pojkarnas på alla studienivåer (Figur 14). Andelarna har ökat under de senaste sex åren (Tabell 14).

Figur 14. Måttlig eller svår ångest i Karleby och i hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

Tabell 14. Måttlig eller svår ångest i Karleby 2017, 2019, 2021 och 2023.

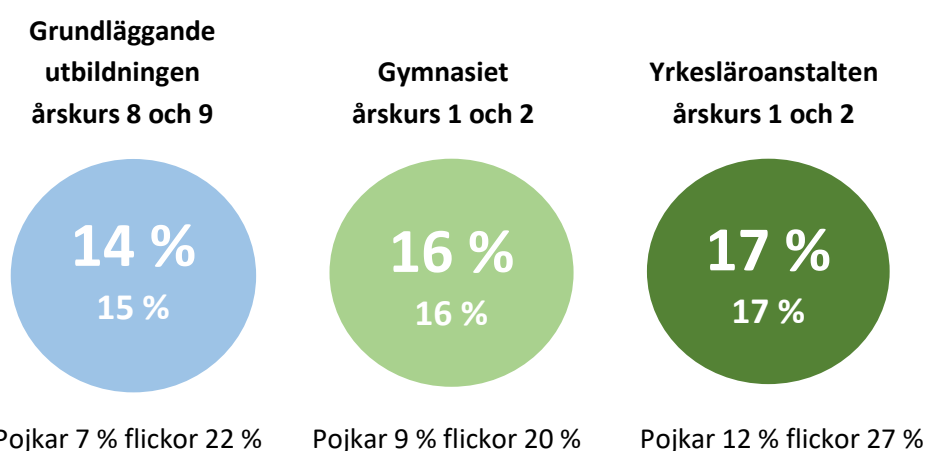
	2017	2019	2021	2023
Grundläggande utbildningen, årskurs 8 och 9	13 %	12 %	20 %	20 %
Gymnasiet	13 %	11 %	22 %	20 %
Yrkesläroanstalten	13 %	12 %	17 %	15 %

Ensamhet och gemenskaplighet

Ensamhet är en subjektiv upplevelse som man kan uppleva även om man är omgiven av människor. Social ensamhet innebär att ett barn eller en ung person saknar en känsla av samhörighet till andra. Emotionell ensamhet innebär att ett barn eller en ung person upplever att hen inte har en nära vän. Hos de flesta är känslan av ensamhet tillfällig.¹³

14 procent (hela landet 15 %) av eleverna i de högre årskurserna, 16 procent (hela landet 16 %) av de studerande i gymnasiet och 17 procent (hela landet 17 %) av de studerande vid yrkesläroanstalten känner sig ensamma ganska ofta eller hela tiden. Andelarna är ungefär lika stora som i hela landet i genomsnitt. Flickornas andelar är klart större än pojkarnas på alla studienivåer (Figur 15). Andelarna har ökat under de senaste sex åren (Tabell 15).

Figur 15. Känner sig ensam i Karleby och i hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

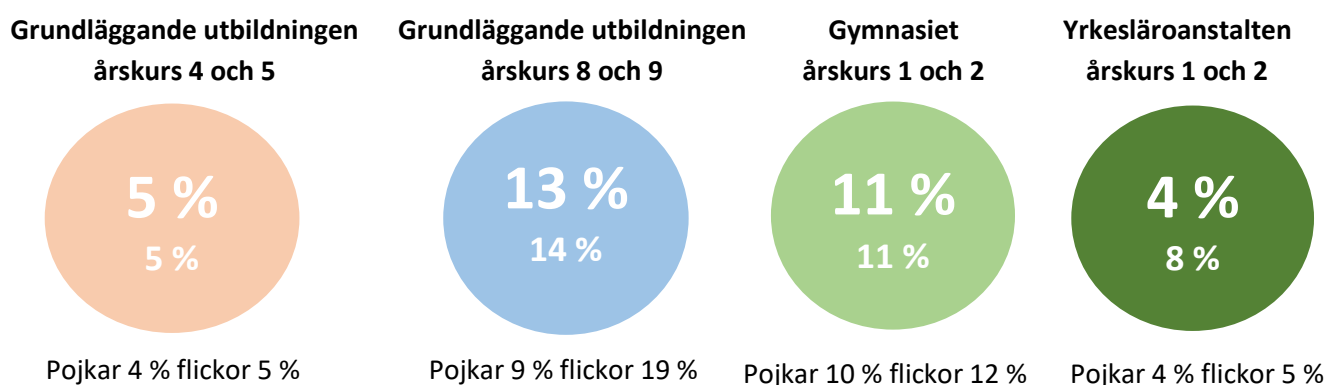
Tabell 15. Känner sig ensam i Karleby 2017, 2019, 2021 och 2023.

	2017	2019	2021	2023
Grundläggande utbildningen, årskurs 8 och 9	8 %	11 %	18 %	14 %
Gymnasiet	11 %	12 %	18 %	16 %
Yrkesläroanstalten	10 %	12 %	15 %	17 %

¹³ THL. Känner sig ensam. https://sampo.thl.fi/pivot/prod/sv/ktk/ktk1/fact_ktk_ktk1/199700

I Karleby uppger 5 procent (hela landet 5 %) av eleverna i de lägre årskurserna, 13 procent (hela landet 14 %) av eleverna i de högre årskurserna, 11 procent (hela landet 11 %) av de studerande i gymnasiet och 4 procent (hela landet 8 %) av de studerande vid yrkesläroanstalten att de inte upplever sig vara en viktig del av vare sig skolgemenskapen eller klassgemenskapen. Vid yrkesläroanstalten är andelen något mindre än i landet i genomsnitt medan andelarna på de övriga studienivåerna är ungefär lika stora som i hela landet i genomsnitt. Särskilt i de högre årskurserna är flickornas andel större än pojkarnas. Andelen har ökat i de högre årskurserna och minskat i gymnasiet och vid yrkesläroanstalten under de senaste sex åren (Tabell 16).

Figur 16. Upplever sig inte som en viktig del av skolgemenskapen eller klassgemenskapen i Karleby och i hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

Tabell 16. Upplever sig inte som en viktig del av skolgemenskapen eller klassgemenskapen i Karleby 2017, 2019, 2021 och 2023

	2017	2019	2021	2023
Grundläggande utbildningen, årskurs 4 och 5	3 %	4 %	4 %	5 %
Grundläggande utbildningen, årskurs 8 och 9	10 %	9 %	12 %	13 %
Gymnasiet	14 %	12 %	15 %	11 %
Yrkesläroanstalten	9 %	9 %	5 %	4 %

Familjens dagliga liv

God och öppen växelverkan mellan föräldern och den unga främjar barnets och den ungas välbefinnande. Unga som har en god relation till sina föräldrar upplever mera sällan problem med den mentala hälsan och välbefinnandet.¹⁴

I Karleby uppger 3 procent (hela landet 3 %) av eleverna i de lägre årskurserna, 8 procent (hela landet 8 %) av eleverna i de högre årskurserna, 4 procent (hela landet 6 %) av de studerande i gymnasiet och 7 procent (hela landet 8 %) av de studerande vid yrkesläroanstalten att de nästan aldrig kan tala med sina föräldrar om personliga angelägenheter. Andelarna är ungefär lika stora som i hela landet i genomsnitt. Flickornas andel är större än pojkarnas på alla studienivåer. I de lägre årskurserna är pojkarnas andel 2 procent och flickornas 4 procent. I de högre årskurserna är pojkarnas andel 4 procent och flickornas 12 procent, i gymnasiet är pojkarnas andel 1 procent och flickornas 6 procent, och vid yrkesläroanstalten är pojkarnas andel 5 procent och flickornas 12 procent. Andelarna är ungefär lika stora som under de senaste sex åren.

¹⁴ THL. Hedman L, Halme N. Hyvä suhde vanhempiin ja osallisuuden kokemukset kannattelevat nuorta. <https://thl.fi/fi/-/hyva-suhde-vanhempiin-ja-osallisuuden-kokemukset-kannattelevat-nuorta>

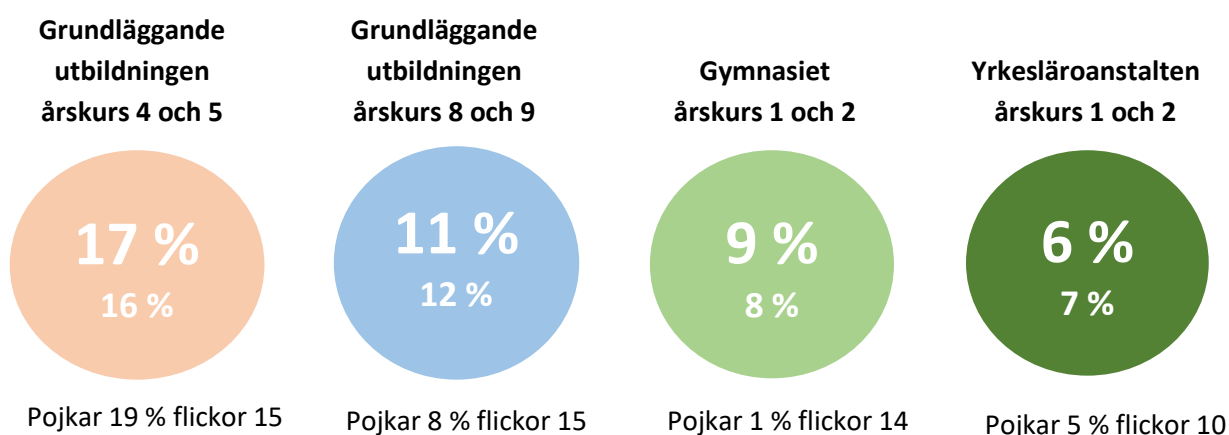
Trygg uppväxtmiljö

Våld och mobbning

Våld mot barn är handlingar och försummelser av föräldrar eller andra vuxna som orsakar barnet skada. Fysiskt våld skadar barnets hälsa eller orsakar hen smärta. Fysiskt våld är till exempel att knuffa, lugga, slå eller sparka. Också kroppsaga och disciplinärt våld är våld som riktas mot barn.¹⁵

I Karleby uppger 17 procent (hela landet 16 %) av eleverna i de lägre årskurserna, 11 procent (hela landet 12 %) av eleverna i de högre årskurserna, 9 procent (hela landet 8 %) av de studerande i gymnasiet och 6 procent (hela landet 7 %) av de studerande vid yrkesläroanstalten att de utsatts för fysiskt våld av föräldrarna eller andra vårdande vuxna under året (gripit tag så att det gjorde ont, knuffat eller skakat våldsamt, luggat, smällt till, slagit med knytnäven eller ett föremål, sparkat eller på annat sätt skadat fysiskt). Andelarna är ungefär lika stora som i hela landet i genomsnitt. I de lägre årskurserna är pojkarnas andel större än flickornas, men på de övriga studienivåerna är flickornas andel större än pojkarnas (Figur 17). Andelarna är ungefär lika stora som under de senaste fyra åren (Tabell 17).

Figur 17. Utsatts för fysiskt våld av föräldrarna eller andra vårdande vuxna under året i Karleby och hela landet (enkäten Hälsa i skolan 2023)

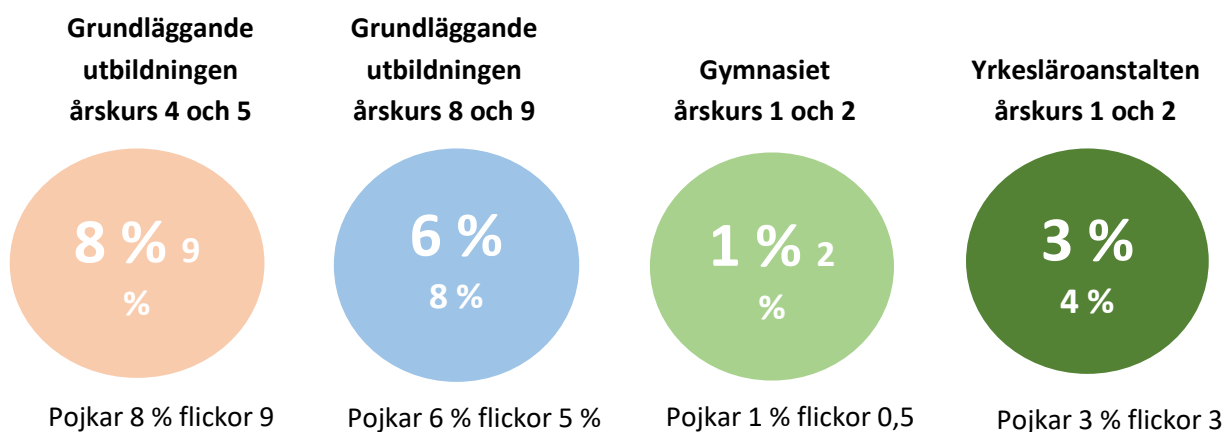
Tabell 17. Utsatts för fysiskt våld av föräldrarna eller andra vårdande vuxna under året i Karleby 2019, 2021 och 2023

	2019	2021	2023
Grundläggande utbildningen, årskurs 4 och 5	15 %	16 %	17 %
Grundläggande utbildningen, årskurs 8 och 9	10 %	15 %	11 %
Gymnasiet	8 %	7 %	9 %
Yrkesläroanstalten	7 %	8 %	6 %

¹⁵ THL. Våld riktat mot barn <https://thl.fi/sv/web/barn-unga-och-familjer/valfard-och-halsa/forebyggande-av-vald/vald-riktat-mot-barn>

I Karleby uppger 8 procent (hela landet 9 %) av eleverna i de lägre årskurserna, 6 procent (hela landet 8 %) av eleverna i de högre årskurserna, 1 procent (hela landet 2 %) av de studerande i gymnasiet och 3 procent (hela landet 4 %) av de studerande vid yrkesläroanstalten att de har mobbats minst en gång i veckan. Andelarna är ungefär lika stora som i hela landet i genomsnitt. Pojkarnas och flickornas andelar är nästan lika stora på alla studienivåer. Andelen har ökat något i de lägre årskurserna, i de högre årskurserna och vid yrkesläroanstalten under de senaste sex åren (Tabell 18).

Figur 18. Har mobbats minst en gång i veckan i Karleby och i hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

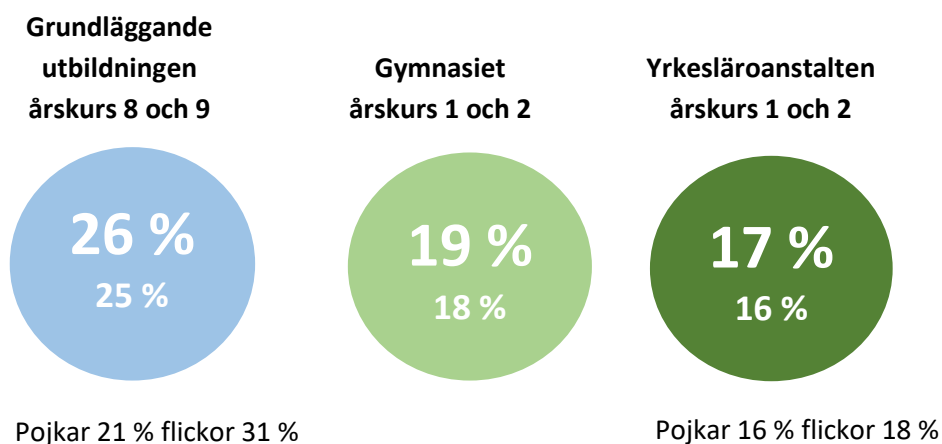
Tabell 18. Har mobbats minst en gång i veckan i Karleby 2017, 2019, 2021 och 2023

	2017	2019	2021	2023
Grundläggande utbildningen, årskurs 4 och 5	7 %	7 %	8 %	8 %
Grundläggande utbildningen, årskurs 8 och 9	4 %	3 %	6 %	6 %
Gymnasiet	1 %	0 %	1 %	1 %
Yrkesläroanstalten	2 %	2 %	2 %	3 %

Får hjälp

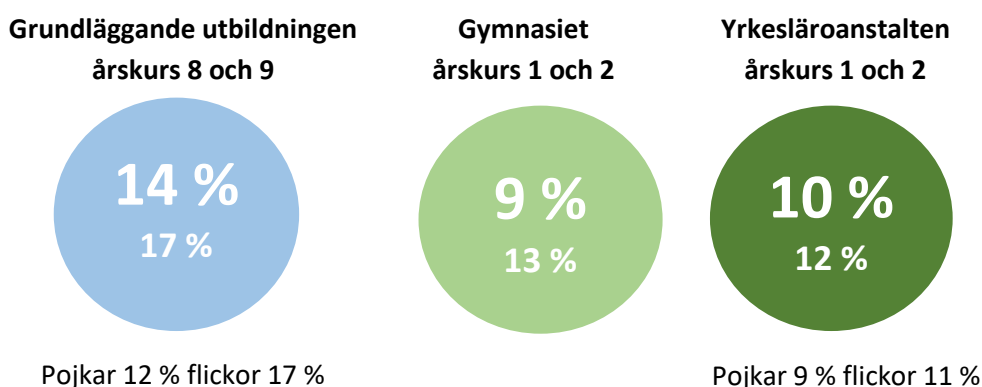
I Karleby upplever 26 procent (hela landet 25 %) av de elever i de högre årskurserna som har behövt hjälp att de inte fått hjälp för sitt välbefinnande av läraren. Andelen är 19 procent (hela landet 18 %) i gymnasiet och 17 procent (hela landet 16 %) vid yrkesläroanstalten. I de högre årskurserna är flickornas andel större än pojkarnas (Figur 19). I de högre årskurserna har andelarna ökat från 2017 då andelen var 20 procent.

Figur 19. Har inte fått hjälp och stöd för välbefinnandet av läraren under läsåret trots att de hade behövt det. Karleby och hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

I Karleby upplever 14 procent (hela landet 17 %) av de elever i de högre årskurserna som har behövt hjälp att de inte fått hjälp för sitt välbefinnande av skolhälsovårdaren. Andelen är 9 procent (hela landet 13 %) i gymnasiet och 10 procent (hela landet 12 %) vid yrkesläroanstalten. I de högre årskurserna är flickornas andel större än pojkarnas (Figur 20). Andelarna är nästan lika stora som 2017, men i fråga om de högre årskurserna och gymnasiet har andelarna sjunkit sedan 2021, då de högre årskursernas andel var 20 procent och gymnasiets 13 procent.

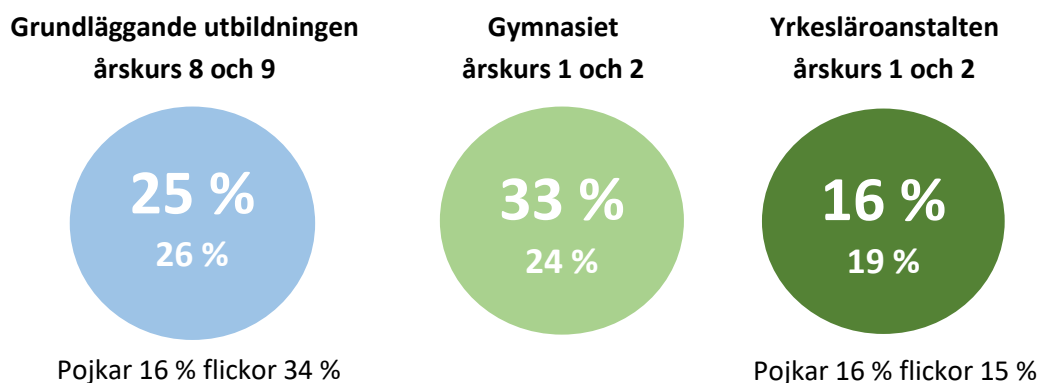
Figur 20. Har inte fått hjälp och stöd för välbefinnandet av skolhälsovårdaren under läsåret trots att de hade behövt det. Karleby och hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

I Karleby upplever 25 procent (hela landet 26 %) av de elever i de högre årskurserna som har behövt hjälp att de inte fått hjälp för sitt välbefinnande av skolläkaren. Andelen är 33 procent (hela landet 24 %) i gymnasiet och 16 procent (hela landet 19 %) vid yrkesläroanstalten. I de högre årskurserna är flickornas andel större än pojkarnas (Figur 21). I de högre årskurserna och i gymnasiet har andelarna

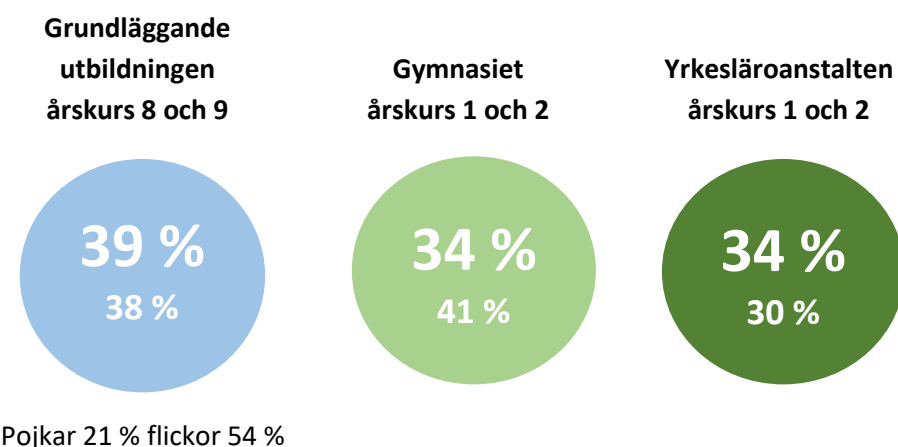
ökat avsevärt från 2017 då andelarna var 18 procent i de högre årskurserna och 14 procent i gymnasiet.

Figur 21. Har inte fått hjälp och stöd för välbefinnandet av skolläkaren under läsåret trots att de hade behövt det. Karleby och hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

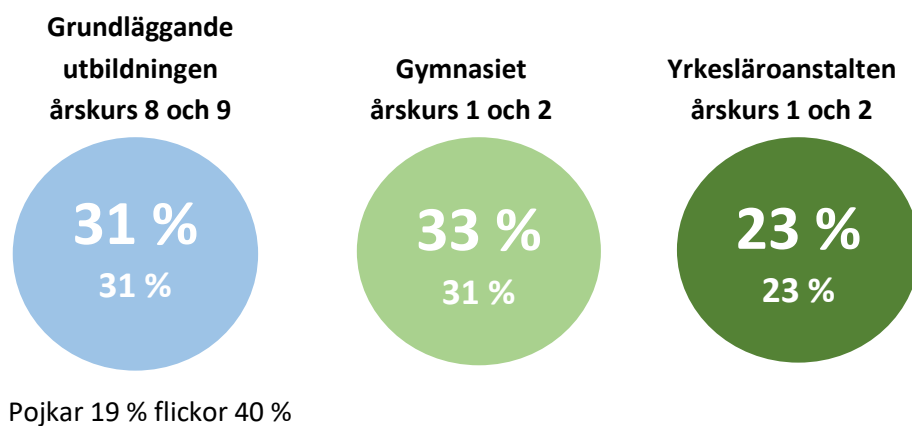
I Karleby upplever 39 procent (hela landet 38 %) av de elever i de högre årskurserna som har behövt hjälp att de inte fått hjälp för sitt välbefinnande av skolpsykologen. Andelen är 34 procent (hela landet 41 %) i gymnasiet och 34 procent (hela landet 30 %) vid yrkesläroanstalten. I de högre årskurserna är flickornas andel större än pojkarnas (Figur 22). I de högre årskurserna har andelarna ökat från 2017 då andelen var 32 procent, men minskat från 2021 då andelen var 46 procent. I fråga om gymnasiet och yrkesläroanstalten har andelarna sjunkit från 2017 då gymnasiets andel var 43 procent och yrkesläroanstaltens 38 procent. I gymnasier har andelarna sjunkit märkbart från 2021 då andelen var 60 procent.

Figur 22. Har inte fått hjälp och stöd för välbefinnandet av skolläkaren under läsåret trots att de hade behövt det. Karleby och hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

I Karleby upplever 31 procent (hela landet 31 %) av de elever i de högre årskurserna som har behövt hjälp att de inte fått hjälp för sitt välbefinnande av skolkuratorn. Andelen är 33 procent (hela landet 31 %) i gymnasiet och 23 procent (hela landet 23 %) vid yrkesläroanstalten. I de högre årskurserna är flickornas andel större än pojkarnas (Figur 23). I de högre årskurserna har andelarna ökat från 2017 då andelen var 25 procent. I yrkesläroanstalten har andelarna sjunkit från 2017 då andelen var 26 procent.

Figur 23. Har inte fått hjälp och stöd för välbefinnandet av skolkuratorn under läsåret trots att de hade behövt det. Karleby och hela landet (Enkäten Hälsa i skolan 2023)

Sammanställning

	Positivt	Oroväckande
Nöjdhet med livet och hobbyer	• De flesta är nöjda med sitt liv. • Nästan alla har en hobby.	• Flickor är mer missnöjda med sitt liv än pojkar på alla studienivåer.
Upplevd hälsa, levnadsvanor och beroende	• De flesta anser att deras hälsa är god. • Andelen elever som rör på sig i minst en timme varje dag har ökat i de högre årskurserna under de senaste sex åren.	• En tredjedel av eleverna i de högre årskurserna och de studerande på andra stadiet äter inte skollunch. • På alla studiernivåer upplever flickor oftare än pojkar att deras hälsotillstånd är medelmåttligt eller dåligt. • Allt fler har försökt tillbringa mindre tid på nätet utan att lyckas. • Nästan hälften av eleverna i de högre årskurserna uppskattar att det är lätt att skaffa droger i Karleby.
Psykiskt välbefinnande, sociala relationer och delaktighet	• Största delen upplever sig vara en viktig del av både skol- och klassgemenskapen	• I de högre årskurserna och i gymnasiet ökade skoltröttheten avsevärt under coronatiden och den har ännu inte återgått till nivån före pandemin. • Flickornas andel av de som känner ångest och ensamhet är betydligt större än pojkarnas.
Trygg uppväxtmiljö	• Fortgående mobbning är ovanligt bland de studerande på andra stadiet. • Allt färre elever i de högre årskurserna upplever fysiskt våld av föräldrarna.	• Av eleverna i lägre årskurserna upplever 8 procent regelbunden mobbning.